

Eesti teadustaristu teekaardi 2024 taotluste hindamisjuhend

1. Reguleerimisala

Käesoleva hindamisjuhendiga kehtestatakse Eesti teadustaristu teekaardile kandideerimise tingimuste ja korra alusel esitatavate taotluste (edaspidi *taotlus*) hindamisprotsess ja hindamisvaldkonnad.

2. Taotluste hindamine

- 2.1. Taotluste hindamine toimub Eesti Teadusinfosüsteemis (edaspidi ETIS).
- 2.2. Taotlusi hindab Sihtasutuse Eesti Teadusagentuur (edaspidi ETAG) teadustaristu komisjon (edaspidi *komisjon*).
- 2.3. Komisjon annab igale taotlusele hinnangu kolme hindamisvaldkonna (teaduslik kvaliteet, jätkusuutlikkus, ühiskondlik mõjukus) lõikes haridus- ja teadusministri 28. septembri 2023. a määruse nr 36 "Riikliku tähtsusega teadustaristu toetamine" § 9 nimetud hindamiskriteeriumite alusel.
- 2.4. Taotluste hindamine toimub järgmiselt:
 - 2.4.1. igale taotlusele annavad igas hindamisvaldkonnas individuaalse hinnangu vähemalt kaks komisjoni liiget, kellest üks määratakse raportööriks;
 - 2.4.2. raportöör koostab individuaalsete hinnangute põhjal esialgse koondhinnangu;
 - 2.4.3. komisjon arutab ja kinnitab iga taotluse koondhinnangu;
 - 2.4.4. vajadusel küsib komisjon taotlejalt lisainformatsiooni;
 - 2.4.5. komisjon formuleerib koondhinnangut ja lisainformatsiooni arvesse võttes esialgsed lõpphinnangud ning põhjendused teadustaristu teekaardile nimetamise või mittenimetamise kohta.
- 2.5. ETAG edastab taotluste esitajatele komisjoni asjakohased seisukohad ja kommentaarid ning määrab tähtaja kirjalike arvamuste ja vastuväidete esitamiseks (ärakuulamine). Ärakuulamise käigus hinnatakse eelkõige menetlusreeglite järgimist ning kontrollitakse võimalikke faktivigu.
- 2.6. Komisjon annab seejärel igale taotlusele lõpphinnangu, võttes arvesse ärakuulamise tulemused, ja esitab ETAGi juhatuse esimehele lõpliku ettepaneku teekaardi uuendamiseks. Ettepanek sisaldab teekaardile nimetatavate teadustaristute nimekirja koos põhjendustega ning teekaardilt väljajäävate teadustaristute nimekirja koos põhjendustega.

3. Hindamisvaldkonnad

4.1. Taotluste hindamisel lähtub komisjon järgmistest hindamisvaldkondadest ning hindeid tuleb põhjendada:

Hindamisvaldkonnad	Hindamiskriteeriumid	Hindeskaala
1. Teaduslik kvaliteet	1.1. Teaduslik tase	1 – 5

	<p>Kriteeriumis hinnatakse teadustaristu taotluse teaduslikku põhjendatust ja olulisust ning püsitatud eesmärkide selgust, juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1.1. Kui hästi ja selgelt on teadustaristu teadusele vajalikkus põhjendatud? 1.1.2. Kui selged on teadustaristu visioon, eesmärgid ja tegevusplaan? 1.1.3. Mil määral soodustab teadustaristu uute teadussuundade teket ja interdistsiplinaarset koostööd erinevate teadusvaldkondade ja erialade vahel? 1.1.4. Mil määral teadustaristu võimaldab teha rahvusvaheliselt kõrgetasemelist teadustööd? <p>1.2. Avatud teaduse eesmärkide toetamine</p> <p>Kriteeriumis hinnatakse, kuidas teadustaristu tegevused panustavad avatud teaduse põhimõttesse, sh avatud juurdepääs publikatsioonidele ja teadusandmetele, juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.2.1. Kuidas toetab teadustaristu tegevus avatud juurdepääsuga (<i>open access</i>) publitseerimist ja FAIR põhimõtteid (loodud teadusandmed on leitavad, kättesaadavad, koostalitusvõimelised, taaskasutatavad)? 1.2.2. Mil määral panustab teadustaristu Euroopa Teaduspilve¹ (<i>European Open Science Cloud – EOSC</i>) tegevustesse? 	
<p>2. Ühiskondlik mõjukus</p>	<p>2.1. Ulatus ja võimalik mõju</p> <p>Kriteeriumis hinnatakse teadustaristu riiklikku ja ühiskondlikku mõõdet, kas teadustaristu teenib ulatuslikult teadlaskonna, avaliku ja kolmanda sektori ja ettevõtluse huve, juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.1.1. Mil määral on teadustaristusse kaasatud Eesti vastava teadusvaldkonna asjasse puutuv kompetents? 2.1.2. Kas teadustaristust huvitatud osapooled väljaspoolt teadustaristut on selgelt defineeritud ja kaardistatud ning kas nende hulk on piisavalt laiahaardeline? 2.1.3. Kui oluline on teadustaristuga seotud rahvusvaheline koostöö Eesti jaoks, selle kaudu tekkiv lisandväärtus ja kuidas see aitab kaasa teadustaristu visiooni realiseerimisele, eesmärkide saavutamisele, teenuste kvaliteedile ja kättesaadavusele? 2.1.4. Kui hästi on planeeritud teaduskommunikatsiooniga seotud tegevused? <p>2.2. Asjakohasus</p>	<p>1 – 5</p>

¹ <https://eosc-portal.eu/>; <https://eosc.eu/>

	<p>Kriteeriumis hinnatakse teadustaristu panust Eesti 2035 arenguvajadustesse, sh TAIE arengukavasse 2021-2035, juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <p>2.2.1. Kuidas ja mil määral panustab teadustaristu Eesti arenguvajadustesse, mis on markeeritud Eesti 2035 arengukavas?</p> <p>2.2.2. Mil määral vastab kavandatav teadustaristu TAIE fookusvaldkondadele?</p> <p>2.2.3. Mil määral on teadustaristu oluline ministeeriumite eesmärkide saavutamiseks?</p> <p>2.3. Kasutatavus</p> <p>Kriteeriumis hinnatakse teadustaristu potentsiaalset kasutusmahtu, kasutuste kirjeldavaid võtmenäitajaid, juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <p>2.3.1. Kas taotluses on selgelt välja toodud ja kirjeldatud teadustaristu sihtrühmad, kasutajate arv, lepinguline maht vms?</p> <p>2.3.2. Kuivõrd asjakohased ja põhjendatud on teadustaristu poolt väljapakutavad võtmenäitajad teadustaristu toimimise seiramiseks?</p> <p>2.3.3. Kuidas on tagatud teadustaristu avatus kõikidele huvitatutele?</p>	
<p>3. Jätkusuutlikkus</p>	<p>Kriteeriumis hinnatakse teadustaristu juhtimis- ja finantsvõimekust tagada teadustaristu toimimine, järjepidevus ning teadustaristu seotus kõrgharidusõppega, juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <p>3.1.1. Kuivõrd arusaadav on teadustaristu juhtasutuse ja partnerite tööjaotus?</p> <p>3.1.2. Kas strateegilisse juhtimisse on kaasatud huvigruppe väljaspoolt teadustaristu omanikeringi (ettevõtted, muud avaliku sektori asutused)?</p> <p>3.1.3. Kuivõrd realistlik on teadustaristu pikaajaline rahastamise plaan?</p> <p>3.1.4. Kas teadustaristu omanikel on täiendavad rahastusallikad (sh omavahendid), millega panustatakse teadustaristu ülevalpidamisse ja arendamisse?</p> <p>3.1.5. Kas teadustaristul on olemas või planeeritakse kaasata kvalifitseeritud personal, kes vastutab teadustaristu käigushoidmise, kasutuse korraldamise ja/või vajalike tugiteenuste eest?</p> <p>3.1.6. Kui hästi on planeeritud teadustaristu kaasamist teadlaste järelkasvu suurendamisse ja teadustaristut kasutamist õppetöös?</p>	<p>1 – 5</p>

4. Hindamisskaalad ja lõpliku punktisumma kujunemine

4.1. Hindamisvaldkonna hindamisel kasutatakse üheksaastmelist eristavat hindamisskaalat:

- Suurepärase (5);
- Väga hea-suurepärase (4,5);
- Väga hea (4);
- Hea-väga hea (3,5);
- Hea (3);
- Rahuldav-hea (2,5);
- Rahuldav (2);
- Mitterahuldav-rahuldav (1,5);
- Mitterahuldav (1).

4.2. Hindeskaala tõlgendus:

- Mitterahuldav (1) – taotluses on hindamisvaldkondade mitmeid aspekte käsitletud ebapiisavalt ja/või selles on arvukalt nõrkusi.
- Rahuldav (2) – taotluses on hindamisvaldkondade enamik aspekte käsitletud väga üldiselt ning selles esineb märkimisväärseid nõrkusi. Taotluse parandamiseks oleks vaja olulisi muudatusi ja täpsustusi.
- Hea (3) – taotluses on hindamisvaldkondade enamik olulisi aspekte käsitletud hästi, ent esineb mitmeid puudusi. Mitmed olulised aspektid vajanuks põhjalikumalt ja selgemalt käsitlemist.
- Väga hea (4) – taotluses on hindamisvaldkondade enamik olulisi aspekte käsitletud väga hästi ning võib esineda vaid üksikuid puudusi või küsitavusi. Soovitatavad oleksid vähesed muudatused.
- Suurepärase (5) – taotlus on silmapaistvalt hästi koostatud ning vastab hindamisvaldkondade kõikidele aspektidele parimal võimalikul moel.

4.3. Lõpliku punktisumma saamiseks summeeritakse kõigi hindamisvaldkondade hinded. Lõplik punktisumma võib olla 3 kuni 15 punkti.

4.4. Teekaardile nimetamise ettepanekut ei tehta teadustaristutele, mille taotlust hinnati vähemalt ühes hindamisvaldkondadest hindegaga 2 või vähem.